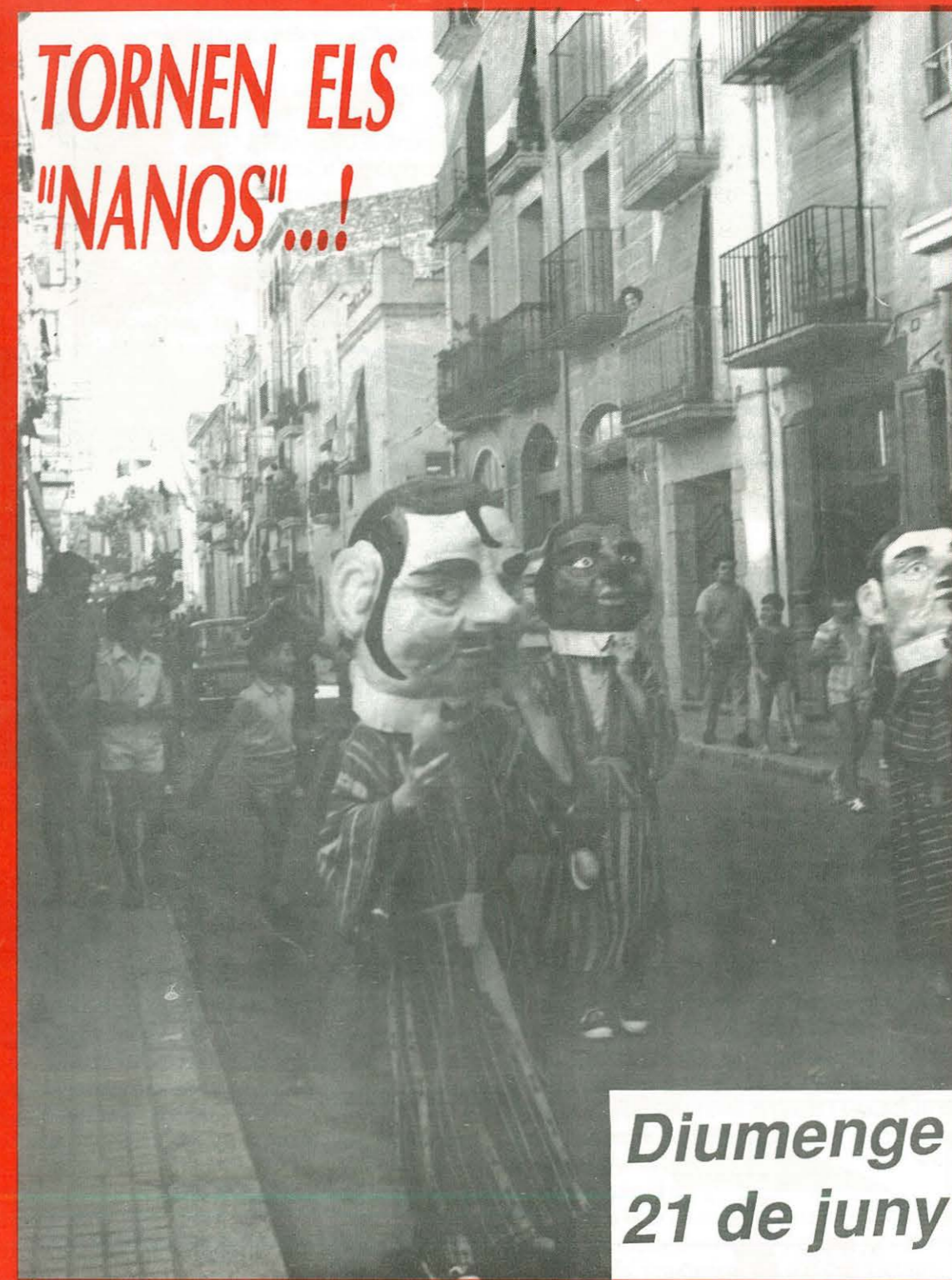

Pastisseria RAGA Major, 105 - Telèfon 72 03 53 ULLDECONA	BAR EL REBOST Carrer Calvari, 57 - Tel. 72 07 86 ULLDECONA	Vídeo-Foto MILLAN EUROCRHOM - Laboratori Fotogràfic Distribuïdor Vídeos JVC Avda. Ramon Salomón, 19 - Tel. 72 03 63 ULLDECONA
<i>Mutua General de Seguros</i> AGÈNCIA LABERNIA Assessorament - Tramitacions - Assegurances - Viatges Major, 108 - Tel. 72 00 81 - ULLDECONA	Fusteria LAVEGA-BOSCH, C.B. Avda. Escoles, 5 - Tel. 72 11 37 ULLDECONA	Oficina Tècnica LO y SA Major, 111 - Telèfon 72 00 48 ULLDECONA
SUMINISTROS "LA SÈNIA" JOAN CORDOBA i SERRA Materials Construcció - Decoració LA SÈNIA - ULLDECONA	LIBRERIA PASALAMAR Carrer Sant Antoni, nº 13 ULLDECONA	Escumosos SANS BEGUDES i REFRESCOS Entenza, 30 - Telèfon 72 03 40 ULLDECONA
Auto-Escola PITARCH Plaça Sales i Ferré, nº 15 - Tel. 72 07 17 ULLDECONA	<i>Radió Ferré</i> C/. Sant Antoni, 38 Tel. 72 01 08 ULLDECONA	Carnisseria OLGA Major, 160 - Telèfon 72 04 64 ULLDECONA
Rellogeria ITARTE ULLDECONA	VÍCTOR TALLER · GRÀFIC LA SÈNIA impremta la pau, 8 - Tel 71 37 41 la sènia	 MAPFRE Grup Assegurador Delegat a Ulldecona: PERE SANS i ARASA Sant Antoni, 28 - Telèfon 72 03 37
Ferreteria GRAU Llistes de Noces - Electrodomèstics SUPER-SER Pintures TITAN-LUX - Distribuïdor Oficial BOSCH Major, 104 - Tel. 72 01 89 - ULLDECONA	BEGUDES TOMÀS LLUÍS C/. Del Mar, 66 - Tels. 72 06 34 - 72 03 04 ULLDECONA (Montsià)	CONSTRUCCIONS LA TORRA C/. Ermita - Tel. 72 02 99 - ULLDECONA
Mobles ARNAU Sant Lluc, 12 - Major, 82 Tel. (977) 72 03 58 ULLDECONA	Merceria · Perfumeria i Cosmètica Major 110 Telèfon 72 05 81 - ULLDECONA	 JMS ELECTRODOMÈSTICS C/. del subiràs castellí, c/. major, 153 - tel 72 06 38 - 43550 ulldecona

C. C. R.

MAIG / JUNY 1992   Preu: 150 Ptes.   NÚM. 60

**Diumenge
21 de juny**

" FESTA DEL POBLE "

Lliurament de premis del XXI Concurs Literari del C.C.R.

El passat dia 26 d'abril, diumenge, a la Casa de Cultura es va fer el lliurament dels premis del XXI Concurs Literari "Sant Jordi". Els premis foren el següents:

CATEGORIA A:

- 1er Premi: Raquel Callarisa Bel
 2on " Virginia Fuentes Itarte
 3er " Maria Minguet Gispert
 Accèssit: Maria del Mar Casanovas Rubio
 " Maria José Casarrubio Talavera
 " Marc Sabaté Royo
 " Agustí Navarro Caballé

CATEGORIA B:

- 1er Premi: Irene Ricard Puig
 2on " Laia Labernia Castell
 3er " Laia Ruiz i Forés
 Accèssit: Maria José Borràs Vilalta
 " Núria Castell Punyet
 " Maite Monforte Maresma

CATEGORIA C:

- 1er Premi: Elisabet Reverté Antolí
 2on " Sílvia Figueras Saladié
 3er " Xavi Martorell Campos
 Accèssit: Albina Fuentes Itarte

CATEGORIA D: (Premi de 15.000 Ptes.)

- 1er Premi: Maria Teresa Font Roig

Agraïm la col.laboració a tots els concursants, així com també a aquelles persones que han format part del jurat i que aquest any han estat les següents: Na Imma Gauxachs Querol, Na Maria Cinta Saladié Ortiz, Na Maria Carmen Ausensi Estellé, Na Maria Carmen Pasalamar Pomada, Na Carmen Salomón, En José Luis Rodríguez Aneas, En Javier Ferré Labernia, En Enrique Canalda Lázaro i En Josep Alzamora Sans.

També volem agrair la col.laboració de l'Ajuntament d'Ulldecona i dels SSTT de Cultura de la Generalitat a Tortosa.

A continuació publiquem els primers premis d'aquest concurs, recordant que ELS TREBALLS QUE PUBLIQUEN NO HAN ESTAT RECTIFICATS NI CORREGITS. ENS LIMITEM A COPIAR L'ORIGINAL.

XXI Concurs de Redacció

CATEGORIA A

"El llapis màgic"

"Una vegada hi havia una nena que li dien Maria, Maria es volia comprar un llapis per escriure, perquè tot ho feia en bolígraf. Quan va arribar a la papereria li van dir que no tenien llapis normals però sí especials. Com no n'havia tingut mai cap en va comprar un.

Al cap de tres dies quan va arribar a l'escola el llapis no estava. Maria quan va anar a casa per a dinar, va veure el llapis que estava escoltant música. La Maria es va extranyar molt, i li va treure els auriculars, el llapis es va quedar tot parat.

-Hola! Qui ets? -va preguntar el llapis tot tremolant.
 -Hola! Sóc la Maria. Com ho has fet per arribar fins aquí?

- He arribat botant -perque sóc un llapis màgic.
 -Aaaa, per aixó a la botiga em van dir que era un llapis especial?

-A mi ningú no m'ha fet escriure i als meus companys tampoc els han utilitzat.

-Si et porto a l'escola em faries la feina?"

-I tant que sí, i si tu vols els dies que la teva mare et faiga treballar jo ho faré, d'acord!

La Maria un dia es va emportar el llapis a l'escola i ella estava tant fresca esmorçant al mig de la classe. Al llapis no li agradava molt aquella feina perquè no podia descansar, així que s'en va anar amb els seus bells amics que estaven en un carrer molt estret.

I així la Maria es va quedar tota sola i va fer la feina amb bolígraf."

CATEGORIA B

"L'Home de Gel"

"Hi havia una vegada, al Pol Nord, una tribu d'uns cent guerrers i les seves famílies. A l'hivern, els nens i les nenes, es quedaven dins de les cabanes perquè feia molt fred. Una nit, un home vell els va explicar una història que parlava d'un home que havia quedat encantat per una bruixa i no podia desfer ningú l'encanteri. L'havia transformat en un home de gel de cinc metres d'alçada. Aquella nit, els nois no es van poder adormir per por de que vingues el monstre. Un d'ells va dir:

- Per que no anem a buscarlo, al monstre?

- Que dius! Morirem tots!

- Doncs, qui vulgui venir que aixequi la mà!

Els nois grans, tots van aixecar la mà. Dels petit només quatre la van aixecar.

- Anem!

Van anar-se'n caminant, poc a poc. A la poca estona, va

començar a nevar. Tots es van amagar dins d'una cova. Van seguir caminant cova endins fins que un dels nois va dir.

- I si aquesta es la cova on viu l'home de gel?

- No impossible! Només es una llegenda!

Llavors van sentir un soroll i van veure una llum. Van seguir fins on era la llum i van veure a l'home de gel. Ell els va somriure i els va dir:

-Què feu aquí? No hos faig por?

-No, jo vull ser la teva amiga -va dir una neneta petita.

- Què dius?

-Sí, jo vull ser la seva amiga.

- Jo també.

- I jo.

Tots van anar fent-se amics de l'home de gel.

Van veure que allí s'ho podien passar molt bé i no se'n van recordar de que havien de tornar a casa. Allí s'hi van estar un dia sencer. Els seus pares estaven molt preocupats i van decidir anar a buscar-los.

Van veure les seves petjades i van seguir cova endins. Quant van veure el monstre, van anar a tirar-li llancers però, aquella noieta va dir:

- No, no el matessius.

- Si, l'hem de matar perquè no ens faci mal.

Llavors, aquella noieta va començar a plorar i les llàgrimes de la noia, van començar a desfer el monstre. Quant es va acabar de desfer el gel, es va veure aquell home que feia anys l'havien encantat. Després d'allò, aquell home va viure amb aquella tribu.

QUIMICS
P.V. TABUENA

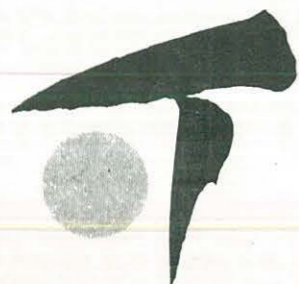
TRACTAMENTS I AFLORAMENTS D'AIGUA

Plaça Diputació, 6 - Telèfon 72 07 54
ULLDECONA

CAFETERIA
SNACK-BAR
"JUGOS-BOL"
LOCAL CLIMATITZAT

Els caps de setmana es fan
menjars per encàrrec

Ramon Salomón, 20 - Tel. 72 10 63
ULLDECONA

Caixa Tarragona

XXI Concurs de Redacció

CATEGORIA C

"El meu somni"

Estimada amiga:

Recordes quan vas vindre a passar uns dies a casa meva? Doncs l'altre dia vaig somniar una cosa similar. Te l'explicaré:

Era un dia fred, com els de Nadal i la neu cobria un pam de terra, almenys. Les xemenes de les cases eren enceses, i les teulades d'aquestes, eren relliscoses de neu. Vaig decidir d'anar a donar un tomb, em feia molt de goig. I ja em tens a mí, abrigada fins dalt de tot, passejant pel carrer major del poble.

Em vaig trobar la senyora Maria i vam establir una petita conversa. Després la mainada dels Casanova, que jugaven a la plaça de l'Església. Vaig jugar una estona amb ells, a tirar boles de neu al campanar, per tal de fer sonar la campana, però l'únic que aconseguíem era espantar les palomes que passaven l'hivern allí. Però ens va enxamar el senyor retor i ja ens veus corrent. La Teresa Casanova i jo vam córrer cap a l'estació i allí ens van trobar una petita nena que plorava. La nena vestia un vestit i una capa vermelles, unes botes dobles i unes mitjes molt gruixudes. Duia els cabells molt llargs i rogencs, i tenia la cara rosada i dolça, però bruta per les llàgrimes. La Teresa i jo ens vam mirar i només amb la mirada ens vam dir que havíem de consolar-la. Li vam respondre amb un somriure als seus ulls bruns i plens de curiositat. Li vam preguntar com es deia i ens va respondre amb veu estrangera: - Nadine, sóc alemanya i vinc a passar uns dies amb la

meva amiga Rosalia, de Sant Pere de Jesús.

La Teresa li va dir:

"Nadine, no hi ha cap tren que vagi a Sant Pere de Jesús, però passaràs la nit a casa meva, que estaràs més calenta. Demà, el meu pare et durà a Sant Pere amb el cotxe.

Sense que Nadine s'opongués, li vam agafar la pessada maleta i li vam ficar els abrics nostres.

Vam passar una nit molt bona, també em vaig quedar a casa els Casanova i la Nadine ens va ensenyar cançons, balls i costums alemanys.

Llavors em vaig despertar i vaig veure que feia un càlid matí. Li vaig explicar a la Teresa el que havia somniat i ella va dir que encara que no hagués sigut un somni, haguéssim fet el mateix per la Nadine.

Records a la teva família.

CAJA DE MADRID
CAIXA D'ESTALVIS

VENDA I PROGRAMACIÓ D'ORDINADORS
TELEX
TELEFAX
SISTEMES DE DICTAT, etc.

Major, 124
Telèfon (977) 72 04 39
43550 ULLDECONA
(Tarragona)

DISTRIBUIDOR AUTORIZAT
DE

PHILIPS INFORMATICA Y COMUNICACIONES, S.A.

PHILIPS

XXI Concurs de Redacció

CATEGORIA D

"Recordo quan..."

"Arrepnjada a la barana del terrat miro enlaire el cel blau dolç que s'esquinça amb tonalitats liloses.

Les orenetes, en perfectes formacions, tracen de tant en tant ondulacions negres mentre piulegen, atraient la meua atenció vers la seva dansa.

Al fons, el Montsià retallat sobre l'horitzó com si fos de cartró-pedra. Al darrera sona el nang-nang del rellotge del campanar. Em giro i els terrats veïns se m'ofereixen amb tota la solitud i l'esplendor d'aquesta hora del capvespre.

Aquí la roba estesa, allà la senyora Pepita regant els geranis. Més enllà una noieta es pentina mentre s'eixuga els cabells aprofitant els últims raigs del sol que s'ajeu darrera la muntanya del castell.

De sobte la memòria em porta la meua primera imatge del poble. Llavors jo era una nena d'uns sis anys. Els trens que arribaven duïen màquina de carbó i se t'embrutava la cara de tant treure el cap per la finestrella. Recordo l'estació plena de gent: l'oncle, la tieta, i un cosinet que només veure'l em va encisar, tan polit, amb els cabells rossos, els ulls clars, el jersei de trenes blanc, el pantaló curt blau marí. Petons i abraçades i l'entrada a un poble de cases de parets berrugoses i blanques com la patena. Feia olor a garrofes, els carrers eren quasi tots sense asfaltar i es marcaven sobre la terra les rodes dels carros. Les portes tenien posada la clau al pany i un forat per on jo veia que els gats entraven i sortien lliurement.

L'estada al poble va estar molt curta, solsament una nit, nosaltres veníem a estiuajar a l'ermita. Ens hi van portar amb carro, on, a més de l'equipatge, hi dúiem un matalàs de llana. De la pujada no recordo res, però sí de l'estada allà dalt. Hi havia la Carme, l'ermitana, i el seu marit, un home sec i esquifit que de tan desaparcebut que em passà mai vaig arribar a saber-ne el nom. La Carmeta, la filla gran, morena i guapota. La Roser, una altra filla, aquesta rossa, pigada i simpaticona. I per fi els que serien els meus incondicionals amics en aquelles vacances: l'Agustí i en Josep.

De l'Agustí n'estava enamorada, el seguia amunt i avall amb tot el meu desfici i voluntat. Anava a fer carbó, jo li encenia els llumins, cercava herbes per fer escombres, jo les hi aguantava, baixava la costereta tot fent carreres, jo al seu costat per no ser menys. I al meu costat o al darrera en Josep, sempre dolç i sol·lícit, disposat a consolar-me quan l'Agustí se'm treia de sobre perquè no em volia de carbonera o se n'anava d'expedició sense avisar-me.

Eren dies feliços, no necessitàvem grans coses per sentir-nos bé. Baixar a la caseta a cercar caragolets pels ànecs

que criava la Carme era una altra de les nostres distraccions. I quan teníem moltes ganes d'aventura ens arribàvem a la font de "Cap d'Ases" i ens atipàvem de figures godallenques.

Una nit vam tindre una tempesta molt forta, els llamps es dibuixaven neguitosament sobre el cel i em feien el cor petit, estàvem tant a prop del cel!. M'arropia a la falda de la mare i esperava despavorida el tro que sempre, sense saber jo per què, acompanyava el llampec. I bramava el tro i era com si la muntanya clamés al mateix temps que es venia a baix.

I així, arropideta i sense quasi respirar, m'adormia i quan m'alçava a l'endemà tot era més bonic, la terra més vermella, les plantes més verdes i feia olor a humit, i el poble, i les muntanyes, i el castell es veien més clars.

I sortia la mare de dins i em ficava sobre el pitet dels pantalonets un jersei, i jo sentia que els pantalons començaven a ser massa curts, i que aviat veuria pujar per la costa el carro que ens va portar, i carregariem el matalàs de llana i les maletes. I un altre cop el poble: l'oncle, la tieta, el cosinet de cabells rossos, els petons, les abraçades, el tren que t'emascarava la cara quan treies el cap per la finestrella. Passariem per la caseta, veuríem aquell puntet blanc allà dalt de la muntanya que és l'ermita, i de mica en mica tot es faria molt petit i molt llunyà fins l'any vinent.

I vindrien altres anys, i ens quedaríem sense abeurador, i l'olor de garrofes seria substituïda per altres olors, i s'asfaltarien els carrers, i les parets de les cases deixarien de ser tan botorudes i també tan blanques, i es canviaria la porta de fusta amb clau al pany per portes d'alumini sense claus al pany, i a l'ermita no s'hi podria anar a estiuajar més.

Però, tanmateix, aquí estic, arrepnjada a la barana del terrat, gaudint de la posta del sol, de la conversa enriquidora de les orenetes, dels colors dels geranis de la senyora Pepita, i dels moviments lèngüids d'una noieta que s'eixuga els cabells aprofitant l'últim raig de sol.

Tess

"Aprofundint en les nostres arrels"

El CCR recupera els "NANOS"

"LOS NANOS"

ORIGEN I DESENVOLUPAMENT

Una de les figures folklòriques que calia recuperar era, precisament, la que avui portem al públic: "los nanos d'Uldecona". Els nans, cap grossos o "nanos" són, teatralment parlant, una figura d'entremès, formada per una persona amb el cap ficat dins un gran cap de cartró, grotesc, que dona l'aspecte de curt de cos. En el segle XVII ja són esmentats a València, mentre que al Principat no apareixien fins el segle XIX. Són notables, per la coreografia que els acompanya, els de Berga i els d'Olot i, per la indumentària que porten, els de Tarragona. A Uldecona van aparèixer pels voltants de l'any 1927.

"Los nanos", com els coneixem localment, pel seu interès històric, antropològic i etnològic, reclamaven una atenció especial que àdhuc ens venia incrementada amb la nostàlgia que suposa per a algunes generacions, el directíssim acostament a l'Uldecona de començaments del segle actual.

Paral·lelament, i amb aquest treball que us hem preparat, pretenem també fer una petita aportació a la divulgació d'unes festes com eren les de la "vuitada de Corpus", ja desaparegudes, que van ser el punt de partida d'aquests "nanos" tan nostres.

ELS SEUS ORIGEN: LA "VUITADA DE CORPUS"

Sense cap mena de dubte, l'origen dels "nanos" d'Uldecona; els únics que coneixem i que han arribat fins als nostres dies; tenim que buscar-los en les festes anomenades de "la vuitada de Corpus". Aquestes festes eren eminentment de caire religiós i la seva durada, com el seu nom indica, era de vuit dies. Començaven el dia de Corpus i acabaven el dijous següent.

Cada dia celebrava la festa un sector dels sis en que estava dividit el poble, llevat del dia de Corpus i també de la Festa del Poble que coincidia amb el diumenge que quedava enmig. La processó d'aquest últim dia era molt lluïda. Sortien tots els pendons, confraries i tots els sants que tenien peanya. En acabar la processó i al mig de la plaça major, es realitzaven les anomenades "cortesies" que consistien en agenollar-se i aixecar-se per tres vegades davant el Santíssim (vegeu foto núm. 1). Havien de fer-ho tots alhora per no perdre l'equilibri. Era tot un

Foto núm. 1

espectacle veure la dificultat que representava fer les tres genuflexions amb les imatges de més pes al coll, com era per exemple la de Santa Tresa.

Cada barri tenia una mena de comissió de festes, en la que el majoral s'encarregava d'organitzar les festes religioses i profanes, assistit per l'ajudant i pels "alets", que eren la resta de veïns que col·laboraven amb el seu treball i també econòmicament. La tasca del majoral i l'ajudant era per un any.

Les festes religioses consistien en dues processons diàries, una pel matí, abans de la missa major amb sermó, per la meitat dels carrers del sector i l'altra a la tarda, després del rosari, per la resta dels carrers de la zona, portant la imatge a casa del majoral entrant.

Les festes profanes consistien, a la tarda, en jocs populars infantils, pel carrer on vivia el majoral, com era: el trencar olles, les carreres de sacs, la xocolatada, la pesseta dins d'un ribell d'aigua, el pal ensabonat... i precisament en aquests jocs infantils i per a divertiment de la mainada del barri del Roser (carrer del Pes), va ser on van néixer els "nanos" dels que avui parlarem. També a la tarda es feia un ball infantil de "mantons de manila". Ja la nit entrada, tenia lloc el típic ball de mantons dels adults, posant-hi tothom vertader entusiasme en superar el nombre de parelles dels barris rivals.

Foto núm. 2

PRIMERA ÈPOCA

a) Els autors.- Corre l'any 1927 i tota la barriada de la Mare de Déu del Roser (que comprenia el carrer del Pes, Santa Teresa, Roger de Flor, Entença,...) s'afanya en superar-se en l'organització de la festa de la "vuitada". Neix la idea de fer uns "nanos" o cap-grossos per tal d'animar els jocs infantils del propi barri. Los "comboiants" són: Joan Casola Bel, Vicens Barrera Carapuig, Ramón Salomón Martí i Josep Ma. Bosch Jesús. Els autors materials serien Casola i Barrera (veure fotografia núm. 2)

b) Procés d'elaboració.- Per a explicar-nos aquest, contem amb un testimoni d'excepció: Conxita Casola Vidal, filla del Sr. Joan Casola: "Los nanos, mon pare i Barrera los van fer en paper de diari. Posaven lo paper en un ribell d'aigua i farina i feien pastetes, en un pincell omplien tot lo cap i anaven posant fulls xops un damunt l'altre. En les mans ho moldejaven. Per a donar-li la forma rodona de dins se van fer ells mateixos un motlle. Després li feien lo nas, si veien que quedava massa esclafat, l'estiraven una mica. Jo..., en tres anys, com que era una mica xafardera no me menejava de davant. Los van fer a un pati que havia aquí al costat (al costat del forn de pa de la murada de dalt). Era el pati de la tia Francisqueta, sa mare de Ramón Forcadell, el que va ser

alcalde".

Van fer vuit "nanos". Un tenia dues cares, nas davant i nas detràs; els altres no, redonets per detràs i per davant la cara. La senyora Conxita ens continua explicant: "Després de fets els van pintar també ells mateixos. Si mires la fotografia (foto núm. 2), mon pare a la mà portia una paleta de pintar, en molts de colors. Los pintaven tots primer d'un color, d'això me'n recordo jo, i després li donaven les ombres dels ulls, el cabell, ... La faenada que van tindre!..."

Quan van estar acabats els varen portar al nostre forn de pa i del caliu es van eixugar".

c) La indumentària.- La roba; les vuit túniques i els vuit "baberos", va ser confeccionada per les germanes del Sr. Ramón Salomón: La Sra. Pietat i la Sra. Carmen. Les túniques (foto núm. 3 - aquestes dues són de les originals) eren estampades i estaven rematades a la part de baix per un treball amb tela de diferent color i qualitat. El "babero", ens explica la Sra. Conxita: "era una tira de roba allargada que portava a la part del coll, una beta. Se'l posaven i a l'estirar la beta quedava com un volant que els tapava els muscles".

Les maces o castanyoles de fusta eren l'ele-

Foto núm. 3

ment sonor dels "nanos". En fer-les sonar es repetia aquella cançoneta que molts encara recordem: "Nano, nano, ... cloc, cloc, cloc..." (Es donaven tres cops amb les castanyoles). La Sra. Conxita ens explica que totes les castanyoles van ser fetes artesanalment pel fuster Paco Lavega "lo vell" (veí del sector). En va fer de grosses i també de més menudes. Un altre model portava com una petita marca o clotet per a posar-hi el dit i poder subjectar-les millor. A la part de baix anaven lligades amb un cordill que passava per uns petits forats. Les dues masses originals que la senyora Conxita ens ha cedit són de les que no porten el clotet per al dit, així com, tampoc es corresponen a una mateixa parella.

Conxita Casola Vidal
(68 anys)

d) Els nanos - Sortides durant la vuitada.- Els "nanos" eren propietat exclusiva del barri i tots els anys sortien el dia de Corpus, el dia de la festa del poble i per la festa del sector del carrer del Pes (Barri del Roser), que era el dijous; el darrer dia de la vuitada.

"El dia abans de la festa del nostre sector, 'los nanos' ja sortien al carrer acompanyant al majoral i a l'ajudant quan anaven a repartir les banderetes per les cases dels 'alets'. Se'n donaven dues a cada casa i s'havien de posar al balcó a banda i banda de la vànova. A cada barri les banderetes eren d'un color. Les nostres eren blaves i blanques i s'apegaven a una canyeta amb farina. Les banderetes de casa el majoral i de l'ajudant eren diferents a les dels 'alets'. Recordo un any en que el cotxe descapotable de son pare d'Amanda es va guarnir com una carrossa. Va sortir Amparito Pallarés (filla del metge D. Telesforo) representant a la Mare de Déu del Roser, jo feia de Santa Rosa vestida de mongeta (encara conservo el vestit) amb uns rosaris que m'allergava la Mare de Déu. Mon germà Juanito i Pepito Pallarés feien d'angelets. Al davant anaven Josep Bosch (son pare d'Amanda) i lo tio Pepet (pare de Manolita Bordes), tots dos vestits de catalans amb barretina. A cada cantonada s'aturava el cotxe i el tio Pepet feia el pregó d'actes per al dia següent:

"Es fa saber a tot lo carrer
que demà és la festa del Roser.
Pel matí haurà missa major,
i per la tarda provessó.
Ball infantil ne haurà,
pa tots los que vullguen ballar,
advertint-ne als 'alets'
que no mos porten xiquets,
per la nit a destorbar."

Aquest pregó es feia el dia abans a la festa. Aquest

any ho vam fer quan anavem a repartir les banderetes. Detrás nostre anaven lo majoral, l'ajudant i 'los nanos': "Nano, nano, ... cloc, cloc, cloc..." i els xiquets... tots detrás, un els pegava cop de granera, un altre fugia esglaiat pel cloc, cloc, cloc!!! de les castanyoles, ... era bonic, molt bonic...! Ah...! i el que era també molt bonic eren els altars que es feien a cada barriada. A veure quin sector el feia més bonic.

SEGONA ÈPOCA

L'Ajuntament.- En arribar la República van desaparèixer les festes de "la vuitada de Corpus" i amb ella els "nanos" es van arraconar a les golfes del forn de Casola. Acabada la guerra es va intentar de re-implantar "la vuitada". Altre cop "los nanos" surten pel carrer del Pes. Aquella segona època de "vuitades" no va tenir l'esplendor desitjat i als pocs anys van deixar de cel. lebrar-se. De tant en tant algun consistori sollicitava al tio Juanito Casola que els ho deixés. "A última hora ma mare va decidir de donar-los a l'Ajuntament perquè eren tots plens de pols, i cada any que venien a buscar-los els havíem de torcar, netejar-los i teníem una feinada. Un d'ells ens el vam guardar com a record, juntament amb aquestes dues túniques i aquestes dues castanyoles que no casen. Els altres set els vam entregar a l'Ajuntament. El que vam guardar natros, a última hora, cansats de vore'l per l'engorfa i estant molt deteriorat lo vam cremar".

L'Ajuntament els va arreglar un poc, els hi va fer unes túniques noves i els treien tots els anys a les cercaviles d'inici de festes. Sortien durant l'any en varies ocasions, per Sant Lluç, per la Pietat... i acompanyaven els "Pasacalles" davant de la Banda Local de Música durant les dècades dels anys 60 i 70. Als programes oficials de festes apareixen com a "Cabezudos acompañados de la típica dulzaina i tamboril". Era entre els anys 1960 i l'any 1980. Sobre l'any 1981 o 82 van ser arreglats per J. Manel Muñoz (el morenet) i van sortir a la desfilada de carrosses davant de la del CCR. Posteriorment, algun d'ells va ser arreglat altre cop, aquesta vegada per Joan Vidal Mariné i va sortir a l'obra de teatre "L'auca del Sr. Esteve" (l'any 1982). En aquesta obra un cap de "nano", amb el simple ajunt d'un llençol i unes vares llargues de fusta, es va veure convertit en un gegant; coses del teatre. Durant tots aquests anys es guardaven a l'Ajuntament. Amb motiu de les obres de restauració d'aquest, van passar al magatzem municipal de l'antic convent i allí han estat fins avui en que comencen una tercera època.

un primer pas va ser fotografiar i filmar en video els caps tal i com es trobaven abans de començar el procés; d'aquesta manera disposariem de referències per a tornar-los a pintar. Arribats a aquest punt comença la tasca.

S'ha arrancat i s'ha eliminat tot aquell paper de diari que es trobava mig solt i deteriorat. Aquestes zones de les que ha estat necessari eliminar paper vell, s'han adherit amb cola blanca de fuster i s'han massillat (vegeu foto núm. 4). En alguns dels forats més grossos han estat utilitzats un globos o "bufes" inflables, que ens ajudaven a mantenir la massilla al seu lloc. Per la part interior i exterior s'han posat uns reforços de tela amb la intenció de poder subjectar les corretges a les que s'apoiarà el cap del portador. L'artesà corretger és un tortosí, al poble ja no en queden. Després de la massilla han estat polits amb paper de vidre i el toc final ha vingut de la mà del pintor Lázaro (Xarles). Les túniques i les castanyoles han estat confeccionades agafant com a model les dos originals que ens va facilitar la Sra. Casola. La modista ha estat Adoración Gur i el fuster Paco Lavega (fill del que va fer les primeres).

Així, una vegada finalitzat tot aquest laboriós procés, cinc d'aquells vuit "nanos" inicials, el proper diumenge 21 de juny, dia de la festa del poble, els

TERCERA ÈPOCA

Centre Cultural - Any 1992.- L'any 1991, membres del Centre Cultural, ens assabentem que els "nanos de Casola" es troben plens de pols en un magatzem de l'Ajuntament. El seu estat de deteriorament és avançat. L'alcaldia accedeix a la nostra petició de restauració. El desembre de 1991 recollim els 6 caps localitzats (segons la família Casola falta un setè del que desconexim el destí) i començava la laboriosa tasca de la restauració. Un d'ells es troba en estat molt deplorable i serà difícil pugui sortir a la "festa del poble" d'enguany. La tònica de treball que ens vàrem marcar des d'un bon principi ha estat sens dubte la d'un rigorós respecte als originals. Així

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA

nostres "nanos" acompanyaran en cercavila pels carrers del poble als gegants "Lluquet" i "Pietat" i tornaran a fer les delícies de grans i petits, ballant i empaitant la mainada amb el seu tradicional "Nano, nano,... cloc, cloc, cloc...!" L'acompanyament musical de la cercavila anirà a càrrec del recentment format **grup de gralles** en la que serà la seva presentació oficial a la localitat. No us oblideu, diumenge 21, **Festa del poble**, tots al carrer!... Petits i grans a voltar per les murades amb la comitiva!... Passarem llista!

Francesc Itarte

Agraïments:

Fotografies:

Rafel Verdiell Homedes
Joaquim Ferré Fabra
Família Casola
Maria Querol Peris

Memòria oral:

Conxita Casola Vidal
Maria Querol Peris
Joan Vidal Mariné

Restauració:

J. Lázaro Galià (Xarles)
J. A. Lázaro Puente
F. Lavega Campos
Adoración Gur Roca

Foto núm. 4

SÍLVIA PASCUAL MESTRE

LA NOSTRA PUBILLA DE FESTES 1992

El meu nom és Sílvia Pascual Mestre, vaig néixer el 26 de desembre de 1974, o sigui que encara tinc 17 anys. Tota la meua vida que he viscut aquí, he estudiat i ara treballo en una clínica dental d'auxiliar de clínica.

M'agrada molt sortir amb els amics, escoltar música, llegir novel·les i sobretot sortir els caps de setmana i passar-m'ho bé, tot això quan tinc temps lliure.

■ PATRIMONIO

Ulldecona corre el peligro de perder su histórica torre cuadrada del siglo XI

La lentitud burocrática amenaza el castillo

JOSEP GONELL
Ulldecona

El castillo de Ulldecona, que el Ayuntamiento compró hace seis años para recuperar su patrimonio histórico, se halla en grave peligro de derrumbamiento, porque la torre cuadrada, que es la más importante, amenaza ruina. La Generalitat, a petición del municipio tras haberlo declarado "bien de interés cultural", ha redactado el proyecto de su restauración, pero no podrá llevarse a cabo sin el apoyo económico de la Diputación de Tarragona.

El Castell, como todo el mundo lo conoce en Ulldecona, se halla situado sobre un pequeño montículo de 256 metros, en la frontera con el País Valenciano; era la última torre de defensa de Catalunya contra los moriscos.

En este lugar, ocupado entonces por los sarracenos, se construyó entre los siglos XI y XII la torre cuadrada, de carácter estrictamente militar. Fue una de las numerosas torres de defensa que existieron en el Mediterráneo catalán. A su lado, la torre cuadrada, de 16 metros de altura y con ventanas de arco de medio punto. Esta construcción era la torre palacio de la orden militar hospitalaria. El conjunto se

completó con una iglesia románica dedicada a Santa María. La torre cuadrada y la iglesia se hallan en grave peligro de ruina.

La creación de Ulldecona la Vella se inició en el siglo XII, cuando el peligro musulmán se había debilitado. Su desarrollo no alcanzó, sin embargo, las perspectivas previstas, por lo que a finales de este mismo siglo, los Hospitalarios lograron que los vecinos del castillo pudiesen trasladarse al valle para poner en marcha una nueva población, la actual Ulldecona.

La restauración de la iglesia y, sobre todo, de la torre cuadrada, es urgente. Hace unas semanas, los miembros del Centre Cultural Recreatiu descubrieron nuevas grietas que, junto a las que ya habían sido detectadas y el gran boquete en el ángulo sudeste de la torre cuadrada, constituyen un aviso de que urge reparar si se quiere evitar su derrumbe. El Ayuntamiento de Ulldecona ha pedido 29.700.000 pesetas a la Diputación de Tarragona, de acuerdo con las bases del programa de equipamientos culturales, pero si los trámites no se agilizan, se corre el riesgo de llegar tarde y de añadir la torre de defensa de Ulldecona al patrimonio irremediabilmente perdido. ■

Fundat l'any 1947

EDITAT AMB LA COL·LABORACIÓ DE LA
DIPUTACIÓ DE TARRAGONA
I DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

DIRECTOR:
Josep A. Lázaro Puente

CONSELL DE REDACCIÓ:

Jaume Coll Arnau
Francesc Itarte Vericat
Joan J. Roca Labernia
Anabel Folch Millán
Josep Castell Puñet
Marisé Pla Bel
Josep Mª Alzamora Sanz
Ferran Grau Verge

DIBUIXOS
Joan Ribba Costes

NOTA:

El Consell de Redacció agraeix totes les col·laboracions, però es reserva el dret de la seva publicació.

Aquesta revista, no es fa responsable de les publicacions que no vagin signades pel Consell de Redacció

L'exclusiva responsabilitat del text publicat ve identificat per la seva firma.

Edita: Centre Cultural i Recreatiu d'Ulldecona.
CIF G-43.103.332
Major, 147, 1r.
Apartat de Correus 52
Tel. 72 03 37
43550 ULLDECONA

Dep. Leg.: T-1227-1982

Víctor, Taller Gràfic
la Sènia

LA JUNTA DEL C.C.R. INFORMA

Aquest mes de juny el CCR sempre organitza un Festival Infantil, però aquest any no s'ha pogut fer degut a que el Teatre Municipal, que és on normalment es fa el festival, està una altra vegada en obres (segona fase). Esperem que l'any que vé es podrà realitzar una altra vegada.

*ESTUDI
*REPORTATGE
*FOTO INDUSTRIAL
*GRAFISME

ULLDECONA
MAJOR, 80
TEL. 72 03 37

Central Hispano
BANCO

Sant Lluç, 35 - Tels. 72 01 28 - 72 02 53
ULLDECONA